

YLEISSOPIMUKSEN 9 ARTIKLAN NOJALLA TOIMITETTujen SOPIMUSVALTIOIDEN
RAPORTTIEN KÄSITTELY

Rotusyrjinnän poistamista käsittelevän komitean päätelmät

Suomi

1. Komitea käsittelee Suomen vuonna 2001 annetun 16. määräaikaisraportin (CERD/C/409/Add.2) 1600. ja 1601. kokouksissaan (CERD/C/SR1600 ja 1601), jotka pidettiin 14 ja 15 päivänä elokuuta 2003. Komitea hyväksyi 1611. kokouksessaan (CERD/C/SR/1611), joka pidettiin 22 päivänä elokuuta 2003, seuraavat päätelmät.

A. Johdanto

2. Komitea kiittää sopimusvaltiota ajoissa toimitetusta raportista sekä valtuuskunnan suullisesti antamista lisätiedoista. Komitea ilmaisee tyytyväisyytensä siihen, että kansalaisjärjestöjä pyydettiin osallistumaan raportin valmisteluun.

3. Komitea ilmaisee kiitoksensa myös läsnä olleelle asiantuntevalle valtuuskunnalle ja arvostaa esitettyihin kysymyksiin annettuja rakentavia vastauksia.

B. Myönteiset näkökohdat

4. Komitea kiinnittää huomiota siihen, että sopimusvaltion kattava ja yksityiskohtainen raportti on laadittu raportointiohjeiden mukaisesti ja että siinä käsitellään huolenaiheita ja suosituksia, jotka komitea antoi käsiteltyään sopimusvaltion edellisen raportin.

5. Komitea kiittää sopimusvaltiota siitä, että se on ratifioinut huomattavan määrän kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia.

6. Komitea huomioi tyytyväisenä, että sopimusvaltio antoi yleissopimuksen 14 artiklan mukaisen valinnaisen selityksen jo vuonna 1994 ja on ratifioinut yleissopimuksen 8 artiklan 6 kappaleen muutokset, jotka hyväksyttiin 15 päivänä tammikuuta 1992 sopimusvaltioiden neljännessätoista kokouksessa ja Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen päätöslauselmalla 47/111.

7. Komitea suhtautuu myönteisesti hallituksen etnisen syrjinnän ja rasismien vastaiseen toimintaohjelmaan, jonka tarkoituksena on tukea ja kehittää toimenpiteitä, joilla edistetään hyviä etnisiä suhteita sekä estetään etnistä syrjintää ja rasismia suomalaisessa yhteiskunnassa, sekä vähemmistövaltuutetun viran perustamiseen toimintasuunnitelman mukaisesti 1 päivänä syyskuuta 2001.

8. Komitea suhtautuu myönteisesti myös ohjelmiin ja järjestelmiin, joita sopimusvaltio on luonut, sekä tutkimuksiin ja selvityksiin, joita se on toteuttanut ihmisoikeuksien ja erityisesti vähemmistöjen oikeuksien edistämiseksi ja suojaamiseksi Durbanin toimintaohjelman 92-98 kappaleen mukaisesti.

9. Komitea suhtautuu myönteisesti tammikuussa 2003 hyväksytyyn lakiehdotukseen rikoslain muuttamisesta, jolla rikoslakiin sisällytettiin rasistinen motiivi rangaistuksen koventamisperusteena. Se kiinnittää tyytyväisenä huomiota myös rikoslain täydentämiseen säännöksillä, joiden nojalla rotusyrjintää edistävien tai siihen yllyttävien järjestöjen toimintaan osallistumisesta voidaan tuomita rangaistukseen.

10. Komitea huomioi tyytyväisenä myös työministeriössä valmisteltavana olevan hallituksen esityksen, jolla on tarkoitus panna täytäntöön kaksi merkittävää Euroopan yhteisön direktiiviä, neuvoston direktiivi (2000/43/EY) rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta ja neuvoston direktiivi (2000/78/EY) yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista.

C. Huolenaiheet ja suositukset

11. Komitean mielestä sopimusvaltion omaksuma, saamelaiskäräjistä annetun lain ja siihen perustuvan korkeimman hallinto-oikeuden tulkinnan mukainen saamelaisen määritelmä, johon saamelaisia koskevan lainsäädännön soveltaminen perustuu, on liian suppea.

Komitea katsoo, että määritelmä, joka perustuu pääasiassa, vaikkakaan ei pelkästään puhuttuun kieleen ja veronkantokirjoihin, ei ota riittävästi huomioon itse-identifikaation kriteeriä. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio antaa enemmän painoa yksilön mahdollisuudelle itse-identifikaatioon komitean yleisen suosituksen VIII mukaisesti.

12. Vaikka komitea huomioi sopimusvaltion jatkuvat pyrkimykset ratkaista saamelaisten maanomistusta koskeva kysymys, se on pahoillaan siitä, ettei ongelmaa ole edelleenkään ratkaistu eikä Suomi ole toistaiseksi liittynyt ILO:n alkuperäiskansoja koskevaan yleissopimukseen n:o 169. Komitea kiinnittää sopimusvaltion huomion komitean yleiseen suositukseen XXIII, joka koskee alkuperäiskansojen oikeuksia ja jossa sopimusvaltioita kehoitetaan muun muassa tunnustamaan alkuperäiskansojen oikeudet omistaa, kehittää, valvoa ja käyttää yhteisiä maitaan, alueitaan ja luonnonvarojaan, sekä suojaamaan näitä oikeuksia.

Tässä yhteydessä komitea viittaa edellisiin päätelmiinsä ja kehottaa sopimusvaltiota edelleen etsimään riittävää ratkaisua maanomistuskiistaan yhdessä saamelaisten kanssa ja suosittelee, että sopimusvaltio liittyi ILO:n yleissopimukseen n:o 169 mahdollisimman pian. Komitea pyytää sopimusvaltiota toimittamaan maanomistuskysymyksestä lisätietoja seuraavassa määräaikaisraportissaan.

13. Komitea on huolissaan sen tietoon saatetusta merkittävästä määrästä väitteitä, joiden mukaan joidenkin väestöryhmien, erityisesti nuorten keskuudessa esiintyy rasistisia ja muukalaisvastaisia asenteita.

Komitea kannustaa sopimusvaltiota seuraamaan edelleen kaikkia suuntauksia, jotka voivat johtaa rasistiseen ja muukalaisvastaiseen käyttäytymiseen, sekä torjumaan tällaisten suuntausten kielteisiä vaikutuksia. Komitea suosittelee myös, että sopimusvaltio jatkaa tietoisuuden edistämistä kulttuurisesta monimuotoisuudesta kaikilla koulutuksen tasoilla sekä panemaan täytäntöön tehokkaita toimenpiteitä helpottaakseen vähemmistöryhmien kotiutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

14. Huomioiden samalla sopimusvaltion pyrkimykset valvoa rasistisen, syrjivän ja muukalaisvastaisen aineiston levittämistä internetin välityksellä, komitea on huolissaan tällaisen aineiston jatkuvasta leviämisestä.

Komitea palauttaa mieleen, että 4 artiklaa voidaan soveltaa rasismien ilmenemiseen internetissä, ja että perustavaa laatua oleva periaate ihmisarvon kunnioittamisesta edellyttää kaikkien valtioiden torjuvan rotuvihan ja rotuvihaan yllyttämisen leviämistä. Se suosittelee, että sopimusvaltio ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin torjuakseen rasisien propagandan leviämistä internetin välityksellä ja että sopimusvaltio antaa seuraavassa määräaikaissäraportissaan tietoja tilanteen kehittymisestä ja toimenpiteistä, joihin tältä osin on ryhdytty.

15. Komitea ilmaisee huolensa myös uuteen ulkomaalaislakiin sisällytettävistä määräyksistä turvapaikkahakemusten "nopeutetusta käsittelystä". Uusien määräysten mukaan "nopeutettua käsittelyä" sovellettaisiin tiettyihin turvapaikkahakemusten ryhmiin, ja jos hakemus hylätään ja maahantulo evätään, nopeutettu käsittely voisi johtaa turvapaikanhakijan välittömään käännytykseen. Vaikka kielteisestä päätöksestä voisi valittaa, päätös voitaisiin panna täytäntöön kahdeksan päivän kuluttua valituksesta huolimatta, eikä valituksella siten olisi lykkäävää vaikutusta. Komitean mielestä näin lyhyet määräajat eivät mahdollista käytettävissä olevan valitusmenettelyn tehokasta käyttöä ja voisivat johtaa peruuttamattomaan tilanteeseen, vaikka hallintoviranomaisen päätös kumottaisiin valituksen seurauksena.

Komitea kehottaa sopimusvaltiota takaamaan turvapaikanhakijoiden oikeusturvan ja varmistamaan, että kaikki sopimusvaltioissa turvapaikkahakemuksiin sovellettavat menettelyt ovat sen kansainvälisten velvoitteiden mukaisia.

16. Yleissopimuksen 5 artiklan osalta komitea on huolissaan vaikeuksista, joita romanit ovat kohdanneet työllisyyden, asumisen ja koulutuksen osalta, sekä ilmoitetuista tapauksista, joissa romanit ovat kohdanneet syrjintää jokapäiväisessä elämässä muun muassa siten, että heiltä on evätty pääsy julkisiin paikkoihin, ravintoloihin tai baareihin.

Komitea kiinnittää sopimusvaltion huomiota komitean yleiseen suositukseen XXVII, joka koskee romanien syrjintää, ja suosittelee, että sopimusvaltio ryhtyy kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin suvaitsevaisuuden edistämiseksi ja ennakkoluulojen ja negatiivisten stereotyyppien hävittämiseksi, tavoitteenaan välttää kaikenlaista syrjintää romaniyhteisön jäseniä kohtaan.

17. Komitea huomioi, että rotusyrjinnän uhrien haluttomuus valittaa asiasta toimivaltaisille viranomaisille johtuu osittain siitä, että valituksen ei uskota johtavan mihinkään.

Komitea suosittelee, että sopimusvaltio jakaa mahdollisimman laajalti tietoa ja lisää yleistä tietoisuutta kansallisista oikeussuojakeinoista, jotka ovat käytettävissä rotusyrjintätapauksissa, oikeudellisista keinoista vahingonkorvauksen hakemiseksi syrjintätapauksissa sekä yleissopimuksen 14 artiklan mukaisesta yksilövalitusmenettelystä.

18. Komitea kannustaa sopimusvaltiota ottamaan huomioon Durbanin julistuksen ja toimintaohjelman asiaan liittyvät osat yleissopimuksen kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä, erityisesti yleissopimuksen 2-7 artiklan osalta, ja sisällyttämään seuraavaan määräaikaissäraporttiinsa tietoja muista toimintasuunnitelmista tai toimenpiteistä, joihin Durbanin julistuksen ja toimintaohjelman kansallista täytäntöönpanoa varten on ryhdytty.

20. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio jatkaa käytäntöään saattaa raportit julkisesti saataville siitä lukien, kun ne on toimitettu komitealle, sekä noudattamaan samaa käytäntöä raporttia koskevien komitean päätelmien osalta.

21. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio toimittaa 17., 18. ja 19. määräaikaissäraporttinsa yhdistettynä asiakirjana 13. elokuuta 2007 mennessä, ja että siinä käsitellään kaikkia näissä päätelmissä esille otettuja kysymyksiä.